

CONTRIBUCIÓ AL CONEIXEMENT DE LA FLORA CATALANA OCCIDENTAL, III

Jordi Recasens* & Josep A. Conesa**

Rebut: desembre de 1988

ABSTRACT

A contribution to the knowedlege of the Western Catalanian flora, III.

Data about the presence of new taxa in the Western Catalan plain are furnished in this article. These data mostly widen the distribution of the species. The following species are noteworthy: *Cheirolophus intybaceus* (Lam.) Dostál, *Iris spuria* L., *Lathyrus annuus* L., *Phagnalon rupestre* (L.) DC., *Succisa pratensis* Moench, *Trigonella gladiata* Steven ex Bieb. and *Orchis laxiflora* Lam. subsp. *palustris* (Jacq.) Bonnier & Layens.

RESUM

En aquest treball s'aporten dades sobre la presència de nous tàxons a la plana occidental catalana, i que impliquen, en la majoria dels casos, ampliar de manera notable l'àrea de distribució de l'espècie. Són de destacar *Cheirolophus intybaceus* (Lam.) Dostál, *Iris spuria* L., *Lathyrus annuus* L., *Phagnalon rupestre* (L.) DC., *Succisa pratensis* Moench, *Trigonella gladiata* Steven ex Bieb. i *Orchis laxiflora* Lam. subsp. *palustris* (Jacq.) Bonnier & Layens.

KEY WORDS: Floristics Cormophyta, Western Catalonia.

MOTS CLAU: Florística, cormòfits, Catalunya occidental.

INTRODUCCIÓ

Les baixes terres ponentines, situades geogràficament entre els primers estreps muntanyencs pre-pirinencs i les altes terres garriguenques del sud-est, són susceptibles de contenir, a més de la flora típica d'aquestes contrades eixutes i subàrides del sector

oriental de la Depressió de l'Ebre, altres plantes pròpies dels territoris veïns abans esmentats, que s'estableixen allí on encara és manifesta la influència del lloc de procedència.

Efectivament, tota la part meridional de les terres ponentines rep una influència marítima que en alguns llocs penetra alguns

* Unitat de Botànica. Departament de Producció Vegetal. Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària. C/ Rovira Roure, 177. 25006 Lleida.

** Secció de Botànica. Institut d'Estudis Ilerdencs. Pça. Catedral, s/n. 25002 Lleida.

quilòmetres terra endins fins a arribar a l'extrem occidental de la plana, a la Granja d'Escarp i, àdhuc, al nord de Mequinensa, i que es posa de manifest per la presència de determinats tàxons com *Cheirolophus intybaceus* (Lam.) Dostál, *Arbutus unedo* L., *Erica multiflora* L., *Cistus albidus* L., *Centaureum linariifolium* (Lam.) G. Beck. i altres.

D'altra banda, la influència pre-pirinenca a la plana no és tan destacada com la marítima. Les plantes de procedència montana difícilment poden suportar les extremes condicions que es donen a la plana; tan sols les plantes higròfiles tenen una minsa representació en resseguir els cursos d'aigua que travessen la plana com *Galium palustre* L., *Lysimachia vulgaris* L. o d'altres.

Aquest treball pretén ser la continuació d'unes notes que es varen encetar fa uns anys (CONESA & TABERNER, 1984; CONESA & RECASENS, 1989) i en el qual es dona a conèixer tot un seguit de plantes noves per al territori. Els plecs d'herbari corresponents es troben dipositats a *Herbarium Ilerdense* (HBIL) de l'Institut d'Estudis Ilerdencs i a l'herbari de l'E.T.S. E. Agrària de Lleida.

LLISTA FLORÍSTICA

Les espècies es presenten ordenades alfabèticament, i per a cada localitat s'indiquen les quadricules UTM de 10 km de costat; totes elles incloses al fus 31 T.

Artemisia absinthium L.

La Noguera: Camarasa, als plans de Monteró, sobre substrat guixenc (CG23). Segrià: Alfès, no lluny de l'aeròdrom (CG00). Novetat per a aquesta darrera comarca.

Capparis spinosa L. subsp. **canescens** (Coss.) A. et O. Bolós.

Baix Cinca: serra de Campells (Mequinensa), als talussos argilosos (BF78).

Aquesta planta presenta una distribució curiosa, car se situa als pendents argilosos i calcaris dels rius Segre, Cinca i Ebre, tot ocupant una àrea de distribució a la Depressió de l'Ebre que comprèn els límits següents: a l'est, la costa de la Barca (Seròs) (BF89); al nord, Fraga (BG70); a l'oest, la serra de l'Ermita (Torrent de Cinca) (BF79) i la serra de Ricis (Mequinensa), i finalment al sud, la ja anomenada serra de Campells.

Ceterach officinarum DC.

Segrià: esclètxes de roques calcàries a les rodalies de Mas de Gaià (Aitona) (BF99). Novetat comarcal.

Cheirolophus intybaceus (Lam.) Dostál (= *Centaurea intybacea* Lam.).

Planta pròpia de contrades marítimes que s'endinsa a terres de l'interior i de la qual consta la seva presència al coll de les Forques a Arbeca (BOLDÚ, 1975). Baix Cinca: Rodalies del Castell de Mequinensa i a la serra de Campells, al límit amb el territori català prop de la Canota (BF78). La Noguera: Serra de Monteró (CG23), no lluny de Llorenç de Montgai; congost de Camarasa (CG24), als enclavats del *Viburno-Quercetum ilicis galloprovincialis*, ja al límit amb la plana. Segrià: Almatret (BF87) vora l'Ebre.

Eragrostis curvula (Schrader) Ness (= *Poa curvula* Schrader).

Citada per primera vegada a Catalunya per CASASAYAS & FARRÀS (1985) al Prat de Llobregat, ha estat també localitzada al Segrià, en uns marges de la carretera que duu a Albatàrrec (CG00). L'espècie sembla haver estat sembrada recentment per fer gespa a mitjanes i talussos de l'autopista A-2. Les denses tofes rizomatoses que la planta desenvolupa i la gran producció de llavors, fa témer que esdevingui en el futur una planta infestant dels conreus. De moment, però, la seva presència sembla restringida.

Epipactis palustris (L.) Granz.

El Segrià: Embassament d'Utxesa, a la vall de Secà (BF99), *Typho-Schoenoplectetum glauci* subass. *lysimachietosum*. L'única localitat d'aquesta planta eurosiberiana a la plana occidental consta de Bell-lloc (MASCANS, 1966).

Galium palustre L.

Segrià: Almatret, al barranc de l'Aiguamoll, *Phragmition* (BF87). Aquesta és la segona localitat coneguda d'aquesta planta eurosiberiana a les baixes terres ponentines; la primera correspon als embassaments d'Utxesa, Ximo i Burgebut (CONESA & TABERNER, 1984).

Hedera helix L.

Segrià: Lleida, a les sèquies dels afores de la ciutat (CG01); Vilanova de Segrià (CG02); Butsènit, al Segre, *Rubio-Populetum albae* (BG90), embassaments d'Utxesa-Secà

(BF99); Aitona, a la vall de Carratalà (BF89).

L'heura s'ha endinsat a les terres eixutes segrianenques aprofitant els canals de reg i els marges frescals i ombrejats del riu Segre. La seva presència cal considerar-la molt recent, car Masclans no la inclou al seu catàleg.

Iris lutescens Lam. subsp. **subbiflora** (Brot.) D.A. Webber & Chater.

Viu als sòls argilosos i profunds, en comunitats formades per geòfits amb *Euphorbia isatidifolia*, *Tulipa sylvestris* subsp. *australis*, *Fritillaria lusitanica*, *Ranunculus gramineus* i altres. El Segrià: entre Aitona i Maials, als vessants dels tossals amb exposició nord (BF99). La Noguera: la Sentiu de Sió (CG22). No citada fins al moment a la plana occidental catalana.

Iris spuria L.

Segrià: Gimennells (BG81), vegetació herbàcia amb exposició nord-oest, sobre una petita torrentera. Nova a la Catalunya occidental; la citació més propera correspon a la vall dels Boixos (Vedat de Fraga) (BF59), ja dins de territori aragonès (O. BOLÓS 1973).

Lathyrus annuus L.

Segrià: Alcarràs (BG90) en un herbassar no lluny del poble. Nova per a les comarques ponentines.

Lysimachia vulgaris L.

Segrià: Lleida, marges de sèquies i canals de reg (CG00), Granyena (CG01); Vilanova de Segrià, als marges del canal de Pinyana (CG02); Malgovern (BG90); embassament d'Utxesa-Secà (BF99); Almatret, al barranc de l'aiguamoll (BF87). Baix Cinca: la Canota (Mequinensa) a la riba esquerra de l'Ebre (BF78).

Planta eurosiberiana en franca expansió que ressegueix els marges de corrents d'aigua de tota la plana. CADEVALL (1932) l'assenyalà de l'horta de Lleida.

Mentha x piperita L.

Hi ha dues referències d'herbari inèdites d'aquesta planta per a les terres ponentines. Segrià: Almacelles (*Ad humidis non procul ab Almacelles, 10-X-1943*) FONT I QUER, HBIL 3322. El Pla d'Urgell: Ivars d'Urgell (*Ad ripas lacus Estany d'Ibars dicti, 16-X-1943*) FONT I QUER, HBIL 3321.

Mentha pulegium L.

Segrià: embassament d'Utxesa-Secà (BF99) a l'*Holoschoenetum vulgaris*: Montoliu de Lleida, marge dret del riu Segre (BG90). Novetat per a les comarques ponentines.

Molinia caerulea (L.) Moench.

Segrià: un plec inèdit de Font i Quer, descobert recentment, testimonia la presència d'aquesta planta a Montagut (*In humidis, circa Montagut 200 m. a., 11-XI-1943*), HBIL 3248; resulta difícil precisar a quina de les dues quadrícules pot correspondre la localitat (BG90 o BG91). Aquesta localitat juntament amb la que CONESA & TABERNER (1984) donen per a Utxesa-Secà, són les úniques citacions d'aquesta planta de distribució holarctica en el territori sicòric català.

Muscari comosum (L.) Mill.

Segrià: peus isolats a les baldanes de la Seu Vella de Lleida i horta de Granyena (CG01); Plana de Sucs (BG81), (BG82); Santa Maria de Gimennells (BG80). Novetat per a les comarques ponentines.

Oenothera biennis L.

Descendeix pel Segre, on ja havia estat observada per COSTA (1887) a l'horta de Lleida. Hom corrobora aquesta citació per a la comarca del Segrià: Alcoletge (CG01); Butsènit, al SE de la ciutat de Lleida (BG90).

Onopordum acaulon L.

En ambients ruderalitzats. Baix Cinca: Mequinensa, vers Casp a la vora de la carretera (BF68). Segrià: Seròs, no lluny de la bassa d'en Pedròs, en un camp abandonat (BF88).

Ophrys scolopax Cav.

Segrià: Sunyer, *Rosmarino-Linetum suffruticosi* (BG90). Les Garrigues: Granyena de les Garrigues (CG09).

Orchis laxiflora Lam. subsp. **palustris** (Jacq.) Bonnier & Layens.

Segrià: embassament d'Utxesa-Secà, *Schoeno-Plantaginetum crassifoliae* (BF99). Novetat per a la plana occidental catalana.

Phagnalon rupestre (L.) DC.

Escletxes de roques calcàries. Baix Cinca: serra de Campells, a pocs metres dels límits de les províncies de Lleida i de Saragossa (BF78).

Plumbago europaea L.

Planta amb una àrea de distribució molt particular. La citació meridional coneguda més propera a la plana occidental catalana és la donada per BOLDÚ (1975) al Castell de Ciutadilla (CG40); mentre que la més septentrional correspon a Balaguer (CG12) segons consta en un plec d'herbari (HBIL 3196) de Font i Quer. Baix Cinca: serra de Campells, prop de Mequinensa (BF78) en una brolla degradada de *Genisto-Cistetum clusii*.

Poa compresa L.

Segrià: Alpicat, en un camp de pomeres de Malpartit (BG90). Exemplars molt similars a aquesta espècie han estat observats en nombrosos camps de fruiters del Segrià, encara que mai en flor a causa de la sega freqüent de l'estrat herbaci d'aquests conreus; sembla, però, que està molt estesa.

Polycarpon tetraphyllum (L.) L.

No assenyalada fins ara al Segrià: Lleida, marges de camins i graveres (CG00 i CG01).

Potamogeton crispus L.

Continua estenent-se coetàniament al reg. Segrià: sèquies de Lleida (CG00) i (CG01); Alcarràs (BG90); Aitona, a la vall de Carratalà (BF89).

Reseda luteola L.

Raríssima al territori sicòric. Segrià: prop d'Aitona, a la ribera del Segre (BF89). El Pla d'Urgell: la Fuliola (CG21) al marge d'un camp de blat de regadiu.

Rhagadiolus stellatus (L.) Gaertner.

Segrià: al tossal de Moradilla, en un talús argilós (CG01). Novetat comarcal.

Sagina apelata Ard.

No consta cap referència que hagi estat trobada a terres ponentines. Segrià: esclertes dels paviments i entre rajoles de Lleida ciutat (CG00) i d'Alpicat (BG91).

Salix atrocinera Brot. subsp. **catalaunica** R. Görz.

Segrià: Torres de Segre, ribera del Segre (BG90); embassament d'Utxesa-Secà (BF99). La Noguera: Tèrmens, ribera del Segre (CG02).

Succisa pratensis Moench

Planta eurosiberiana que descendeix fins

a la plana segriana. Segrià: marges dels embassaments d'Utxesa-Secà (BF99) on és molt abundant. No consta cap localitat intermèdia entre el Pre-pirineu i la serra de Prades.

Stipa pennata L. subsp. **iberica** (Martinovský) O. Bolòs, R.M. Masalles & J. Vigo

Planta estesa per tot el territori sicòric. Les referències donades per MASCLANS (1966) i BOLDÚ (1975) com *Stipa pennata* subsp. *mediterranea* corresponen a aquest tàxon. Altres localitats de la plana són: Segrià: Corbins, *Rosmarino-Linetum suffruticosi* (CG01); Sarroca, *Sideritetum cavanillesii* (BF99); Aitona, *Genisto-Cistetum* (BF89); Seròs, tossal de Montmeneu (BF88). Les Garrigues: Castellans (CF09). La Noguera: al llarg de la formació de guixos (serra Llargà) que s'estén des d'Ivars de Noguera fins a Cubells a l'*Ononidetum tridentatae* (BG93, CG03, CG13, CG23, CG33).

Trigonella gladiata Steven ex Bieb.

Segrià: Utxesa (BF99) al terme municipal de Torres de Segre, marge d'un sembrat. La Noguera: Balaguer (CG 12), a la serra Llargà, prat de teròfits sobre guixos.

BIBLIOGRAFIA

- BOLDÚ, A. 1975. *Estudio florístico y fitogeográfico de la zona comprendida entre los montes de Prades y el río Segre*. Tesi Doctoral. Universitat de Barcelona.
- BOLÒS, O. de 1973. La vegetació de la Serreta Negra de Fraga. *Mem. R. Acad., Cienc. Art. Barcelona*, (3), 42(6): 269-313.
- CADEVALL, J. 1932. *Flora de Catalunya*, 4. IEC. Barcelona.
- CASASAYAS, T. & FARRAS, A. 1985. *Stipa papposa* Nees, *Eragrostis curvula* (Schrad.)-Nees i *Chenopodium pumilio* R. Br.; tres espècies exòtiques noves a Catalunya. *Collect. Bot.*, 16(1): 161-164.
- CONESA, J.A. & TABERNER, A. 1984. Contribució al coneixement de la flora catalana occidental. Notes florístiques de la comarca del Segrià, I. *Collect. Bot.*, 15: 159-166.
- CONESA, J.A. & RECASENS, J. 1989. Contribució al coneixement de la flora catalana occidental, II. *Fol. Bot. Misc.*, 6: 93-101.
- COSTA, A.C. 1877. *Introducción a la flora de Cataluña y catálogo razonado de las plantas observadas en esta región*. Imprenta Barcelonesa.
- MASCLANS, F. 1966. *Flora del Segrià i l'Urgell a la Plana Occidental Catalana*. *Arx. Secc. Ciències*, 30: 1-250. IEC. Barcelona.